

Leioako Erizaintzako
Unibertsitate Eskola
Escuela Universitaria
de Enfermería de Leioa

Osasun Mentalerako Erizaintza

1.1. gaia:

SARRERA: Definizioa

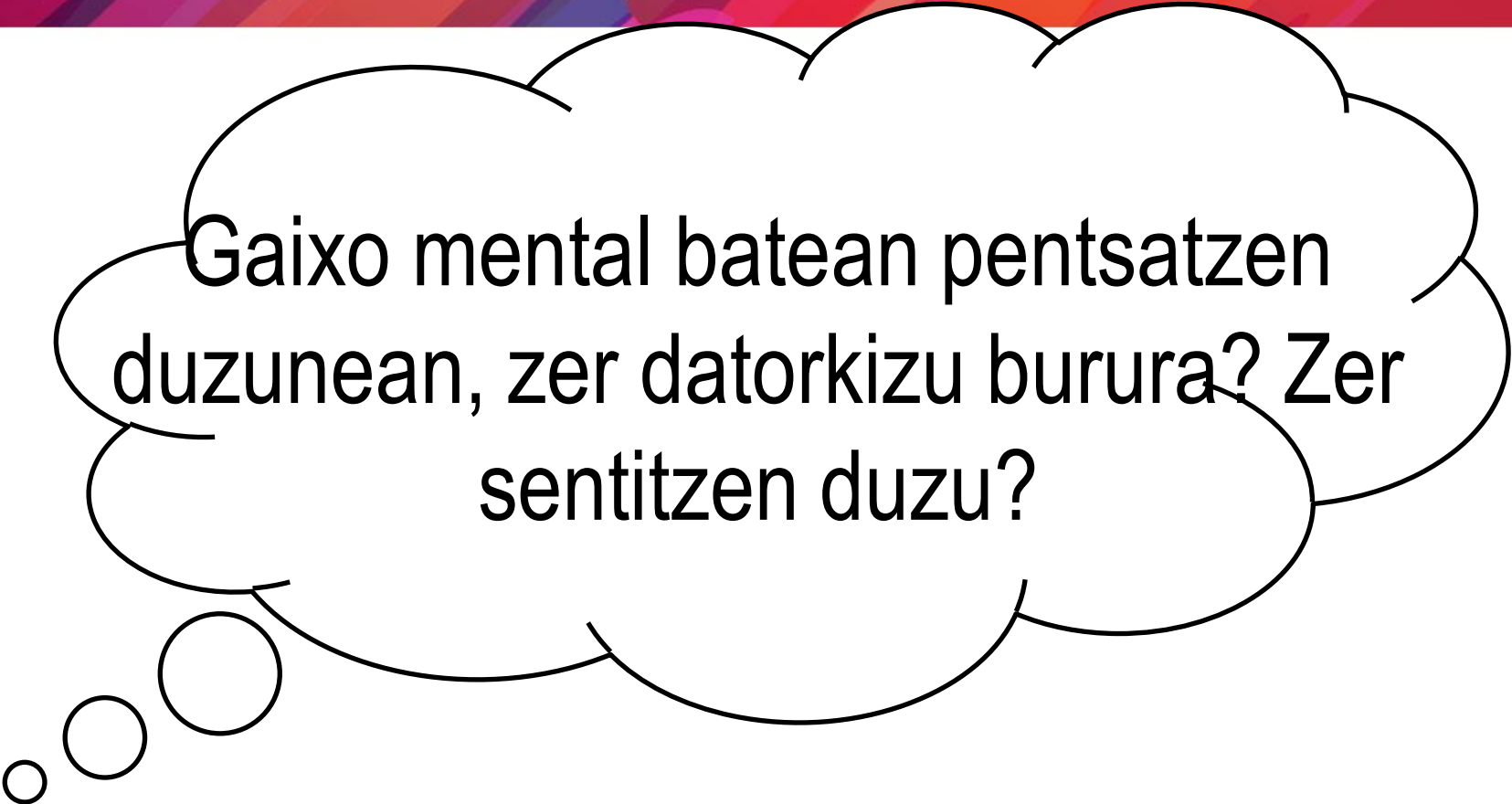
Marta Arrue
marta.arrue@ehu.es

SARRERA

Ikasketa-helburuak

- Osasun mentalarekin erlazionaturiko adierazle esanguratsuenak eztabaidatzea.
- *Osasuna* eta *osasun mentala* definitzea.
- Osasun mentala historian zehar izandako eboluzioa ezagutzea.
- Osasun- eta gaixotasun-mentalean eragina duten aktitudeak identifikatzea.
- Osasuna-Gaixotasunaren erizpideak ezagutzea.
- Osasun mentalaren garapenean etiologiaren eragina identifikatzea.

Autokontzientzia lantzen...

Gaixo mental batean pentsatzen duzunean, zer datorkizu burura? Zer sentitzen duzu?

OSASUN MENTALAREN ADIERAZLEAK

- Osasun publikoarentzako arazo bat
- Bizitza-kalitatean eragin handia
- 2030 urtean (OME):
 - HIESA, depresioa eta g. kardiakoak.
- Prebalentziarik handiena, arruntak:
 - Depresioa, antsietatea eta alkohola
- Lehenengo 10 ezgaitasunetatik 4 arazo mentalak dira (depresioa, alkoholismoa, eskizofrenia, gaitz bipolarra)

OSASUN MENTALAREN ADIERAZLEAK

- 4 pertsonetatik 1ek gaixotasun mental bat garatuko du bere bizitzan zehar. 38% European.
- Populazioaren %1ek garatuko du eskizofrenia bat bere bizitzan zehar.
- 60.000 europarrek egiten dute bere buruaz beste urteko.
- Espainian, populazioaren %19 gizonezko eta %30 emazkumezko dute gaixotasun mentalen bat .

OSASUNA

∞ “Osasuna gaixotasunaren gabezia da”

∞ Erabateko ongizate mental, fisiko sozial eta espirituala eta ez soilik gaixotasun gabezia (MEO/OMS, 1948).

∞ Laín Entralgo, Milton Terris, etb.

Kontzeptu-aldaketa

- Gaixotasuna → Prebentzioa, promozioa, errehabilita.
- Gaixotasunaren tratamendua → Pertsona holistikoa
- Medikua → Norberaren erantzunkizuna
- Kontzeptu estatikoa → Kontinuum dinamikoa:
osasuna ↔ gaixotasuna
- Gaixoaren estigmatizazioa → ?

GAIKOTASUN MENTALA HISTORIAN ZEHAR

- Prehistoria
- Antzinaroa (V k.a.- IV)
- Erdi Aroa (IV-XV)
- Aro Modernoa (XVI-XVIII)
 - Errenazimendua
 - Barrokoa eta Ilustrazioa
- Aro Garaikidea (XIX eta XX)
- XXI. mendea

Historian zehar...

Konstante bat izan da

lotsa

beldurra

estigma

baztertzea

Diskriminazioa

LITERATURA AURRETIKO KULTURAK

- Gaixotasun organikoa = G. mentala
- Naturaz gaindiko indarrak
- Xamana (petrikiloa)
 - Astrologia, magia, ametsak...
 - Kutuna, trepanazioak, landareak...

ANTZINAROA: GREZIA-ERROMA

- Etiologia organikoa
- HIPOKRATES (460-377 K.a.)
 - Gaixotasunaren jatorri naturala
 - “Humoralismoa”
(odola, flema, kolera eta bilis beltza)
 - Barruko eta kanpoko indarren oreka
- Terapiak: termak, masajea, musika

ERDI AROA: IV-XV

Alderdi aurrerakoiak ↔ atzerakoiak

- ✓ Espresatzeko baimena
- ✓ Sangriak, purgak...
- ✓ Alberto Magno eta Tomas Akinokoa
- ✓ Arabiarren kontzeptu humanista

- ✓ Magia, sorginkeria
- ✓ Elizaren indarra ↑:
 - Gaixoa = deabruak ha.
 - Tortura, sua, zigorra
 - Emakumeen jazarpena

ERRENAZIMENDUA

- Giza gorputzaren mirespina:
Leonardo da Vinci, Rafael, Miguel Angel
- Batera sinesmen herrikoiak + aurrerakoiak
- Vives, Fernel, Agrippa, Paracelso, WEYER
- Elizak babesgabeak “zaintzen” ditu:
Babesetxeak, Ospitaleak, Eroetxeak
(Belen) (Balentzia)

XVII-XVIII: ARRAZOIA

Arrazoia

Irrazionaltasuna

- Legearen betetzea eta gizarte ordena
(zoroak, prostitutak, eskaleak... = ikustezinak)
- Lana = behar morala
(produktibitate eza = gartzela)
- Zorotasuna \neq gaixotasuna
- Erreformatorioak (kateak, pilaketa, preso zainak)
- Conolly-ren “no restraint” sistema

XIX. MENDEA

- Aintzinako erregimena eta absolutismoa ↓
- Zorotasunaren onarpena gizartean
- PINEL, Esquirol (zoroak = gaixo-estatusa)
- Hidroterapia, masajeak, dietak, erakundeak
- Erizaintzako **ESKOLA PSIKIATRIKOAK**

(Alemanian, 1836 eta EEBBetan, 1870)

PSIKIATRIA GARAIKIDEA: XX. MENDEA

- Sailkapenak
 - Kraepelin, Bleuler, Jaspers, Meyer...
 - FREUD (psikoanalisia)
 - WATSON/PAULOV (konduktibismoa)
- Tratamendu berriak (psikofarmakoak...)
- Espezialitatearen sendotzea (~50)
 - V. Henderson eta Peplau

XXI. Mendeko mitoak

- Portaera anormalak dituzten pertsonak, arriskutsuak dira.
- Portaera anormala barruko indarren ondorioa da.
- Gaixotasun mentala sendagaitza da.
- Portaera anormala erraz antzematen da.
- Portaera anormala iragarri daiteke.
- Gaixotasun mentala = Atzerapen mentala (populazioaren %56ak nahasten du)

OSASUN MENTALA

DEFINIZIOA

*Adinarekin eta arau **kulturalekin** bat datozen pentsamendu, sentimendu eta jokabideen bidez, barruko naiz kanpoko estresoreen aurrean egokitzapen arrakastatsua.*

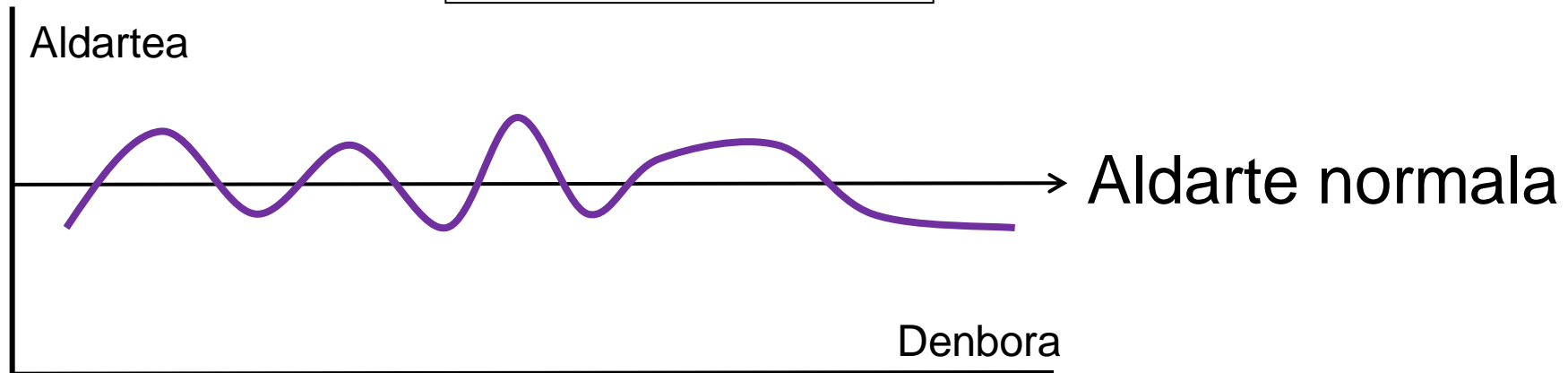
Townsend (2006)

*Absolutua baino, **erlatiboa** den gizakiaren egoera bat (...).*

APA (2003)

OSASUNA-GAIXOTASUNA

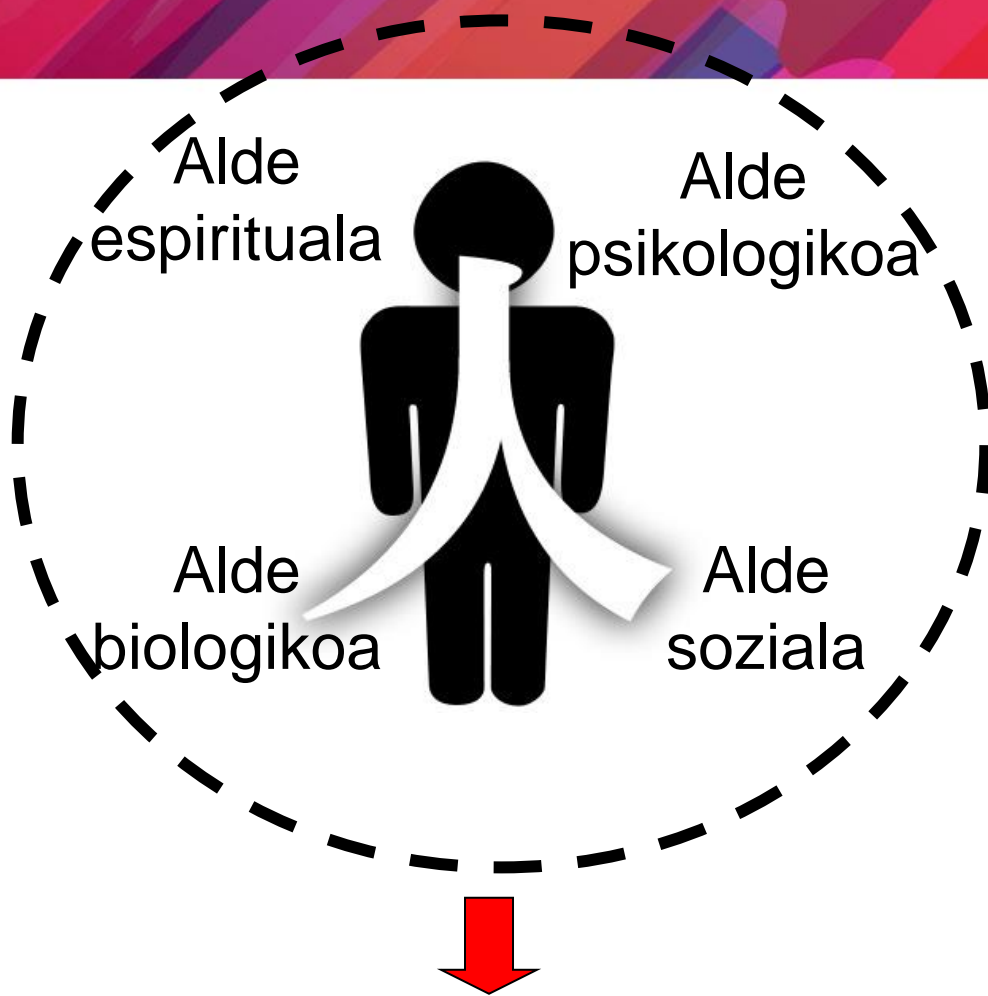
Noiz ?????

- ✓ Estatistika
- ✓ Soziala-kulturala
- ✓ Egokitzapena
- ✓ Subjektiboa

- ✓ Sintomak
- ✓ Diagnostikoa
- ✓ Komorbilitatea
- ✓ Behaketa

OSASUNAREN T^a HOLISTIKOA

- Osasuna mantendu
- Autozainketa
- Ikasteko gaitasuna
- { Indarra
Borondatea
Ezaguera
- P > Bio+psi+soz+esp

OSASUN MENTALAREN GARRANTZIA

ETIOLOGIA: KORRONTEAK

✓ Humanista

(Oinarrizko beharren gabezia)

✓ Biologista

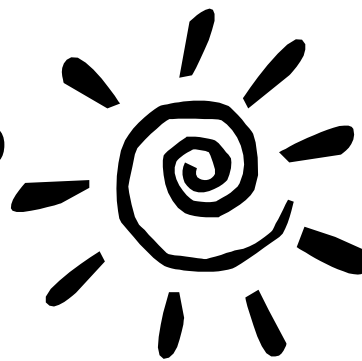
(Kausa organikoa)

✓ Soziokulturala

(Pobrezia, integrazio eza, kult.aldaketa)

✓ Konduktuala

(Portaera patologikoa errefortzuz ikasia)

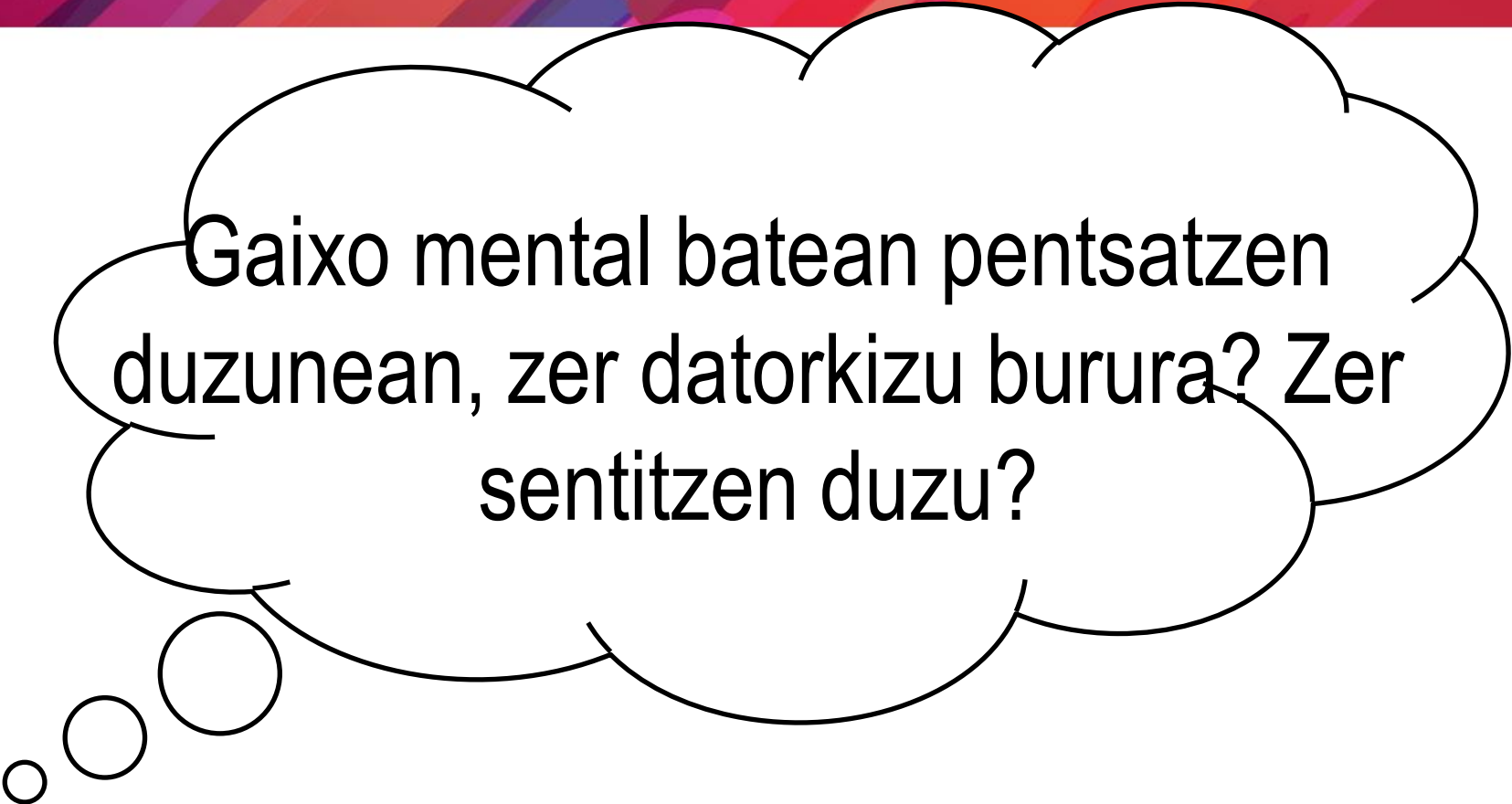
✓ Psikodinamikoa

(Huts egindako esperientzia goiztiarrak)

✓ Kognitiboa

(Informazio-prozesaketa okerra)

Autokontzientzia lantzen...

Gaixo mental batean pentsatzen duzunean, zer datorkizu burura? Zer sentitzen duzu?

Leioako Erizaintzako
Unibertsitate Eskola
Escuela Universitaria
de Enfermería de Leioa

Osasun Mentalerako Erizaintza

1.1. gaia:

SARRERA: Definizioa

Marta Arrue
marta.arrue@ehu.es